

אחרי ערפל הקרב בא ערפל החקירה * כתביד של נערה גילה

שיומן המיבצעים הוא כוזב * טכנאים גילו כי נמחקו הקטעים

המכריעים מן ההקלטות * החלטת הוועדה אינה סוף־פסוק

עסקה ביש הדש

ביום זה היה נדמה לרמטכ"ל, כי כוחות צה"ל עברו את התעלה, והוא מיהר להודיע על כך לממשלה ולהכריז את הכרזתו המפורסמת: "נשבור להם את העצמות".

מאת אורי אבנרי

באוגוסט. משום־מה, וכנראה כדי לחסוך זמן, קבעה הוועדה שהיא תבדוק רק את המאורעות של אחד מבין 11 הימים האלה — היום השלישי של המלחמה, יום ב' ה-8 באוקטובר 1973.

אך מבררים את קורותיה של התקפה כזאת, שבה מעורבים מפקדים רבים מדרגות שונות, אשר לכל אחד מהם יש גירסה משלו על מה שהתרחש? דרך אחת היא הדרך המישפטית, שהיא ממושכת אך יסודית. כל עד נחקר בנפרד, על־ידי פרקליטי הצדדים. המיסמכים מוגשים, נערכת עליהם חקירת שתיוערב כדי לאמת את מהימנותם, וכי.

ביום זה נערכה התקפת־הנגד הגדולה של אוגדת האלוף אברהם ("ברן") אדן, מי שהיה אז מפקד גייסות השיריון.

הוועדה, המשוחררת מן הנוהל המישפטי, יכלה ללכת בדרך הרבה יותר פשוטה. אך לא פחות אמינה: לימן יחד את כל הנוגעים בדבר, למשל את אלוף־הפיקוד (גור רודיש), מפקד האוגדה האחת (ברן), מפקד האוגדה ה-7 שניה (שרון), את סגנו של האלוף השלישי (אלברט ז"ל) וסגן מפקד הגיזרה הצפונית (קלמן מגן ז"ל), וכן את ראשי־המטות וקציני־המטה המצויים בעניין, מסקרי־החטיבות, חלק מן המג"דים, וכי.

שבוע לפני המלחמה: ברן -

בחקירה יסודית, בנוכחות כולם, תוך חקירת הודיות, שמיעת הטענות ומענותיהן, שמיעת פרטיהן הקטעה ועיון במיסמכים, הרי תה האמת מתבררת מעד לכל ספק תוך ירי מיים־שלושה.

דרך זו לא ננקבלה על־ידי הוועדה, אולי מפני שהי מישפטנים בה אינם רגילים לסוג כזה של חקירה — למרות שהיא מקובלת למדי בסיכומים ובתחקירים של צה"ל. היא מתאימה לנסיבות המיוחדות שבהן מתרחשים מאורעות צבאיים.

תחת העימות, בא גישוש קולקטיבי באפלה. כל אחד מן המעורבים נקרא להעיד, כשהוא נותן הרצאה ומופסק על־ידי שאלות באמצע, או שנשאל מלכתחילה. לפעמים העירו לו מה אמרו אחרים, לפעמים גם זה לא. כל זה לפי שיקול חברי הוועדה.

מעולם לא הועמדה בפני מישהו גירסה שלמה של מישהו אחר, על מנת שיפריך אותה. בשלב השני של העדות, אחרי שכבר התפתח הוויכוח הציבורי על תחולת סעיף 15, החלו הקצינים להיזהר מל־העיד, ומלהגיש מסמכים עד שיצא דו"ח־הביניים, לא נזהר איש, מאחר שהיו בטוחים שיוזהרו כחוק, אם תמצא הוועדה שהם עלולים להיפגע, ויאפשרו להם להסביר ולטעון.

בשלב השני, החלו חברי־הוועדה להראות לעדים מיסמכים שהוגשו להם, אך לא את כל המיסמכים, ולא על פי שיטה כלשהי. לעד, שהוגש לו מיסמך תוך כדי עדות, לא היתה כל אפשרות לבדוק את מהימנות המיסמך, ללמוד אותו ולהשוות אותו למיסמכים שלו. לעיתים קרובות לא הבינו הנשאלים מהי מטרת השאלה של השואלים, וממילא הוכשלו או אף נזוהרו מלחת תשובות גלויות.

כך נוספה ערפלי־החקירה על ערפלי־הקרב. העדים גיבשו באפלה, וממילא לא היתה אפי שרות מספקת לאמת או להפריך גירסות, מיסמכים ועדויות. שני ערפילים אינם מסוגלים ליצור תמונה ברורה.

ביונישפט דיק

אשר אין כתבי־אישום גלוי וברור, אין לנאשם דרך להתגונן. אין הוא יודע שהוא נאשם, ואין הוא יודע על מה הוא נאשם. ניצב מצב שבו צה"ל הופי יהווה למעשה כתבי־אישום — שאחריו אין כלום. ועדת־החקירה קירה לא תהיה קיימת עוד, והנאשמים יעמרו כבית־מישפט ריק, שבו יהיה רק כפי־הנאשם מיסמך מאוייש ומזוהר, ולא יהיה להם בפני מי להתגונן, להביא הוכחות, להפריך גירסות. ברגע זה לא ברור כלל כמה גירסות יש. השבוע נשי מעו הדים של שתי גירסות לגבי מאורעות ה-8 באוקיטובר: גירסתו של ברן וגירסת גורודיש. בין השתיים, לא נערך עימות בוועדה.

אולם מי אומר שישנן רק שתי גירסות אלה? אין ספק שיש גם גירסה שלישית של הרמטכ"ל — שהרי הוא היה צריך להתבסס על משהו כאשר דיווח לממשלה, תוך

אחד מחברי ועדת־אגרונט פגש, לפני כמה ימים, באלוף חשוב בצה"ל, "מה דעתך על המימצאים שלנו בענייני מודיעין?" שאל אותו בסקרנות. הכוונה היתה לדו"ח הסודי, שנמסר לעיון לקצינים בכירים בתנאי־ביטחון מיוחדים.

הקצין נבון מאד. "למען האמת, עדיין לא קראתי אותם", השיב. יתכן שהיה נבוך פחות, אילו ידע כי שני־שלישים מן הקצינים המורשים לקרוא את הדו"ח הסודי — לא עשו זאת. הם לא טרחו לעיין במיסמך, למרות שהיה מצוי לעיונם במחנה שבו הם משרתים. עובדה זו — יותר מכל אחרת — העידה על כישלונה של ועדת־אגרונט, עוד קודם שמיסמה רה את הדו"ח הפופי שלה. אותו ציבור שציריך היה להיות מעוניין במימצאיה יותר מכל אחר — התעלם מהם כמישפט לגמרי. הוא לא האמין שיש לו מה ללמוד מהם.

החטא הקדמון

החטא הקדמון של ועדת־אגרונט היה החלטתה להתעלם מסעיף 15 של חוק ועדות־החקירה. המביטת את זכויותיהם של אנשים העלולים להיפגע ממיצאי הוועדה.

המחוקק שיתר את ועדת־החקירה מן החוק הקודם בע את דרך הטיפול בעדויות ובראיות אחרות בבית־המישפט. המחוקק התכוון לשחרר את הוועדה מפרויצדורה העלולה לסבך את עבודתה, ונתן לה שיקול־דעת גמור לגבי איסוף החומר. אבל הוא הגביל חרות גמורה זו באותו סעיף 15, הקובע כי הוועדה חייבת להודיע לאדם שהוא עלול להיפגע ממימצאיה, ולהעניק לאדם כזה את הזכות להופיע בפניה, להיות מיוצג על־ידי פרקליט, לעיין בעדויות, לחקור עדים חקירת שתיוערב, ועוד.

חמשת האגרונטים (נשיא בית־המישפט שימעון אגרינס, השופט העליון משה לנדוי, מבקר־המדינה יצחק נבניצאל, רבייה־אלופים (מיל.) ייגאל ידן וחיים לסקוב) נתנו לסעיף זה פירוש המבטל אותו למעשה. היה נדמה להם כי הוא מסרב לאת עבודתם. כדי לעשות לעצמם חיים נוחים יותר, שללו את ההגנה מאלופי צה"ל אשר בפניהם הטיחו האשמות המורות ביותר: דויד ("דוד") אלעזר, שמואל ("גורודיש") גונן ואנשי המודיעין.

הפרה זו של החוק פגעה קשה בקצינים אלה, ועל כך התריעו גורמים שונים, ובראשם השבועון המסויים. עכשיו מסתבר שהיתה לכך תוצאה עוד יותר חמורה, ההורגת מן העולה שנגרמה לכמה אישים. שיטת־העבודה של הוועדה מונעה מונעה מונעה, למועשה, לעשות עבודה אחראית ואמונה, ולחשוש את האמת. בנסיינה לקצר לעצמה את הדרך, ירדה הוועדה מן הדרך.

זה נתברר לפני כמה חודשים, כאשר חשף העולם הזה את פרשת "מיסמכי סימיוטוב". בדו"ח הביניים הראשון שלה הסתמכה הוועדה על ניירות מסיימים, שהוגשו על־ידי סגן צעיר כמיסמכים אותנטיים. אחרי פירסום הדו"ח, הסתבר כי המיסמכים זויפו — אלא שהוועדה לא היתה כלל מסוגלת לעמוד על כך. שיטת־החקירה שלה היו שיטתיות ובלתי־מיקצועיות, לאנשים הנפגעים לא ניתנה אפשרות לחקור את סימיוטוב או לבדוק את המיסמכים בשיטות של זיהוי־פילילי, והוויף כולו נתגלה לאחר מכן רק במיקרה.

הוועדה טיטשה את העניין בדו"ח השני שלה. העמידה פנים כאילו לא חשוב כלל אם הניירות מזויפים או לא. גרוע מזה — היא לא מסיקה מכישלון זה שום מסקנה לגבי שיטות־עבודתה שלה. התוצאה היתה שערוררייה, שהתפוצצה הי שבוע בקוד גודו, ושהעמידה בצל את פרשת מיסמכי סימיוטוב. כי במרכז לא עומד סגן צעיר, אלא אחד האדופים הבכירים ביותר בצה"ל.

ערפל אחרי ערפל

ל ועדת־אגרונט הוטל לחקור את אירועי המלחמה עד לתום שלב הבלימה — כלומר, מה-6 עד ה-15